

[Poul Nielson]

en forholdsvis detaljeret angivelse af retningslinjer for, hvordan de deltagende lande skal behandle borgerne i forbindelse med relationerne mellem landene og mellem borgerne direkte på tværs af grænserne. Det drejer sig om kontakter, kulturelt, informationsmæssigt og uddannelsesmæssigt samarbejde.

Afsnittet er i virkeligheden indirekte et katalog over, hvad der må løses af problemer, førend den forkrampede situation, der blev skabt med Europas stilling efter den anden verdenskrig, kan erstattes af et normalt forhold mellem lande, der tilstræber samarbejde og godt naboskab. Der er ingen tvivl om, at dette katalog udgør en noget større udfordring for de østeuropæiske lande, end det gør det for os. Egentlig er denne tekst deprimerende læsning, ikke fordi der ikke er tale om udmærkede forslag og hensigter, men fordi spørgsmål af denne karakter altså overhovedet skulle gøres til genstand for hårdnakkede og langtrukne internationale forhandlinger, før der kunne være enighed om dem. Ikke mindst Sovjetunionens indstilling må imidlertid siges at have nødvendiggjort så hårde og langtrukne forhandlinger. Men så meget mere værdifuldt er det så også selvfølgelig, at man faktisk nåede frem til vedtagelsen af disse tekster.

Med hensyn til konferencens opfølgning giver følgende citat fra statsminister Anker Jørgensens tale ved afslutningen i Helsingfors den 31. juli 1975 et godt billede af den tankegang, på baggrund af hvilken også det netop afsluttede møde i Beograd skal ses og vurderes:

»Vi har fastslået, at afspænding ikke er et statisk, men et dynamisk begreb rettet mod en stadig tiltagende udbygning af kontakter og samarbejde mellem såvel stater som enkeltpersoner. Endvidere må det understreges, at konferencens slutakt ikke er afslutningen på den multilaterale proces, der blev indledt med konferencen. Den bør ses som et middel til at fortsætte og fremme denne proces til gavn for alle de deltagende stater og for den europæiske situation i almindelighed.«

Socialdemokratiet har helt tilbage fra de første forslag om konferencen støttet ideen. Vi ser denne forhandlingsform som en metode til at inddrage samtlige de lande, der er impliceret i de europæiske sikkerhedsproblemer, i en løbende forhandlingsproces, som giver mulighed for, at der gradvis skabes me-

re samarbejde og opbygges mere tillid. Vi ser denne proces som en mulighed for at give afspændingen et mere og mere reelt og forpligtende indhold, således at landene i større og større grad ser det som deres fordel at varetage deres interesser også på sikkerhedsområdet i et samarbejde fremfor gennem konfrontation.

Vi har løbende ført en levende debat om disse problemer i socialdemokratiet, og vi har helhjertet kunnet give tilslutning til de standpunkter, den danske regering har indtaget. Vi finder, at der gennem forhandlingerne, som har strakt sig over flere år, er gjort en virkelig aktiv dansk indsats, hvor vi på en effektiv og også resultatgivende måde har udnyttet vores særlige samarbejdsmuligheder i forhold til en række forskellige landegrupper.

Hvad særlig angår menneskerettighedsproblemerne, har vi i socialdemokratiet set det som noget, der med indiskutabel nødvendighed måtte indgå i forhandlingsprocessen. Ganske parallelt med, at tillidsskabende fremskridt i form af bl. a. resultater på nedrustningsområdet eller andre militære, sikkerhedspolitiske felter er nødvendige for at tilføre afspændingsprocessen troværdighed og dynamik, så er fremskridt på det menneskelige plan i de enkelte samfund og i forholdet mellem dem nødvendige for, at der kan opbygges tilstrækkelig tillid til, at samarbejdet fortsat kan udbygges.

Vores bedømmelse af de pågældende landes fundamentale og langsigtede hensigter bag deres udenrigspolitik i forhold til os er simpelt hen og nødvendigvis direkte påvirket af, hvad der sker på disse områder. Derfor afviser vi også anklagerne om, at der skulle være tale om indblanding i indre anliggender, når disse spørgsmål drages ind i forhandlingerne. Menneskerettigheder kan aldrig være indre anliggender i en verden, hvor alle landene højtideligt har forpligtet sig i FN, og det er det absolut heller ikke i en europæisk sammenhæng efter slutakten fra Helsingfors. I et globalt perspektiv accepterer vi ikke nogen differentiering, når det gælder menneskerettigheder. Vi accepterer heller ikke nogen differentiering eller nogen prioritering mellem de klassiske borgerlige frihedsrettigheder og de såkaldt moderne sociale og økonomiske rettigheder. For socialdemokrati-